

Chodenie s Morenou

„Oj, ty Marmuriena, kde si prebývala, v susedovíe dvore, v tej novej komore. Sem leto, tam zima, aby naša Anička nezamrzla, sem leto, tam zima, aby naša Anička nezamrzla...“ ozývalo sa chodbami a v izbách Domova dôchodcov a Zariadenia pre seniorov v Dolnom Kubíne dňa 17. marca 2016.

Bola to snaha študentiek III. B a I. B triedy Strednej zdravotníckej školy v Dolnom Kubíne priniesť trochu svetla a dobrej nálady do týchto pochmúrnych dní, privítať symbolicky jar a ukončiť zimu. Pre klientov DD a ZPS mali pripravený malý kultúrny program o pôstnom období a veľkonočných zvykoch.

Treba povedať, že také nádherné ľudové zvyky, aké máme na Slovensku, už v podstate široko-d'aleko nie sú. Je potešiteľné, že si začíname uvedomovať, že duchovné bohatstvo v nich je dobré zachovať. Lenže dnes vnímame šibačku a oblievačku skôr ako týranie, okrem toho sa spájajú s alkoholom, ktorý tiež prináša násilie. Je na nás, ako vychováme svoje deti, tak to v budúcnosti bude. Samozrejme, nie sme skanzen, kde treba všetko konzervovať a žiť ako naši predkovia pred dvesto rokmi, ale sú určité zvyky, pri ktorých je dobré aspoň o nich vedieť a poznať ich korene.

Morene sa hovorilo aj Muriena, Marmuriena či Smrtka symbol zimy, choroby a tmy. Predstavovala ju slamená figurína pripevnená na tyči pripomínajúca starú ženu. Vyrábali ju v dome, kde naposledy došlo k úmrtiu, inde o právo vyrobiť ju rodiny súperili - chalupa, v ktorej zhotovia Morenu, totiž mala byť po celý nasledujúci rok ochránená od smrti a chorôb. Morenu niesla mládež spievajúc až na koniec dediny, kde ju zapálili a hodili do vody. V pôstnom období sa konali skôr duchovné aktivity, napríklad pobožnosti krížovej cesty, hrávali sa pašiové hry a týždeň pred Veľkou nocou, na Kvetnú nedeľu, sa vynášala Morena, preto sa Kvetnej nedeli hovorilo aj Smrtná - a prinášalo sa Letečko, čiže slnko, teplo, svetlo do dedín.

Nie je Veľká noc v súčasnosti viac sviatkom prejedania sa ako tradícií? Ako by sme ju mali stráviť podľa tradície? Keby sme si brali príklad z našich predkov, tak v prvom rade treba spomenúť pôst. Ľudia ho v minulosti brali vážnejšie - 40 dní nejedli mäso a celkovo, či už žili v mestách alebo na vidieku, nepoznali prejedanie sa a nadváhu. Aj veľkonočné sviatky mali pekne rozdelené - časť venovali duchovnej obnove a časť ľudovým zvykom, aj duša bola spokojná, aj telo sýte. Cez sviatky sa nepracovalo a ľudia sa venovali jeden druhému - to nám možno dnes chýba. Mnohí máme zo sviatkov traumy, že sa má zísť rodina, a pritom si nemá čo povedať. Tu vidíme šancu aj pre tých, čo nie sú nábožensky založení, aby voľné dni využili práve pre rodinu, urobili si výlet, navštívili kultúrne pamiatky - jednoducho - trávili čas spolu.

V spomenutom programe klientom DD a ZPS priblížila Júlia Fedorová, Natália Jančová, Zdenka Paľová a Veronika Pandelevová pôstne obdobie. O tzv. „šúľkovej nedeli“ pred Veľkou nocou klientom porozprávala Katarína Macsodiová a Elena Kubaláková zas o symbolike a zvykoch na Veľkú noc. O jednotlivých dňoch tzv. veľkonočného trojdňa - Zelenom štvrtku, Veľkom piatku a Bielej sobote, Veľkonočnej nedeli a Veľkonočnom alebo tzv. červenom pondelku porozprávali prváčky Rebeka Šangalová, Klaudia Šimaľová a Natália Široká. Pri speve ľudových piesní študentky sprevádzala hrou na akordeóne Darina Kresťanová.

Na záver si spoločne zaspievali: „Vyniesli sme, vyniesli sme Murienu zo vsi, Murienu zo vsi, doniesli sme, doniesli sme jar novú do vsi, jar novú do vsi.“

Mgr. Alena Majdišová a PhDr. Andrea Jarabáková